

OSMO TIILILÄ OPETTAA IV

Väinö Hotti

(nettikuva)

OSMO TIILILÄ

3.3.1904 – 16.12.1972

Väliotsikot ja teh.VHn

Timo Junkkaala: OSMO TIILILÄ – PROTESTANTTI
Perus Sanoma Oy
Karisto Oy Hämeenlinna
s.828.

(nettikuva)

Oulun profetia

"Jos tämä kansa ei tee parannusta ennen vuotta 1962, niin Minä annan tämän kansan vihollisen käsiin ja kukaan ei pääse pakoan." Näin alkoi 23.8.1960 päivätty teksti, joka aloitti ns. Oulun profetian. Julistaja oli noin 30-vuotias oululainen nainen **Laila Heinonen**, joka toimi kanslistina Oulun lääninhallituksessa" (584).

"Sanomia kehoitettiin lähettämään eteenpäin ja varoitettiin, **ettei saanut kuunnella niitä, jotka epäilivät saatuja sanomia**. Sairaudesta sanottiin, että se on paholaisesta ja että **Jumalan lapsien ei tarvitse olla sairaita**: "Älkää koskaan hyväksykö sairautta ruumiissanne."... Suomen kansaa kutsuttiin esirukoilijakansaksi ja sanottiin sen olevan **Jumalalle rakkain Israelin jälkeen** (585).

"Hän huomautti ensin, että **Raamatussa on kehoitus arvostella henkiä ja ettei siis kaikki uskonnollisia ilmiöitä koskeva kritiikki ole Jumalan vastustamista**. Tiililän mukaan oli ongelmallista, että Oulun profeetan mukaan **hänen arvostelemisensa oli kiellettyä** ja että hän vaati joka sanalleen jumalallisen arvovalan. Tiililä sanoi, ettei hän löydä Raamatusta tukea tällaisille väitteille. Tiililä piti arveluttavana myös neiti

Heinosen tapaa puhua "**subjektina itsensä pyhän kaikkivaltiaan Jumalan nimissä**". Tiililä sanoin ymmärtävänsä sen, että neiti Heinonen tahtoi olla vain välikappale Jumalan käsissä, mutta ei silti voinut pitää puhetta ensimmäisessä persoonassa ongelmattomana. Myös julistuksen sisällössä oli arveluttavia piirteitä, esimerkiksi **lukujen ja päivämäärien ilmoittaminen**" (587-588).

Eroaminen papinvirasta

"Toukokuun 27. päivänä 1961 päivämässään kirjeessä Tiililä ilmoitti Helsingin tuomiokapitulille eroavansa pappisvirasta:

"Koska syynt ovat henkilökohtaisia, niiden selostaminen lienee tarpeetonta. Pääasia on, että tunnen itseni korkealle arvostamaani papin virkaan kelvottomaksi. Olen viivytännyt eronpyyntöäni jo liiankin kauan. Pieneksi lisäperusteeksi on tullut se seikka, että olen todennut Suomen evankelisluterilaisen kirkon johdon suosineen sellaisia suuntauksia - ja myötävaikuttaneen niiden voimistumiseen - jotka käsitykseni mukaan ovat vaarantaneet seurakunnan hengellistä elämää ja antaneet suurelle yleisölle harhaanjohtavan käsityksen sekä papin viran että sananjulistuksen laadusta..."

Viikkoa myöhemmin Tiililä kirjoitti **Martti Simojolle** ja kiirehti asiansa käsittelemistä tuomiokapitulissa. Hän sanoi, että "henkilökohtaisten syitten lisäksi periaatteelliset asiat tulivat yhä painavammiksi" (593-594).

"Tiililän mukaan tilanne on muuttunut niin perusteellisesti, että kirkon edessä oli nyt haaste, joka oli suurempi kuin mikään aikaisempi. Tiililän mukaan ongelma oli siinä, että **kirkko yritti epätoivoisesti takertua niihin tehtäviin, joilla on jo muut hoitajat**. Se oli jättänyt kansan opettamisen ja sosiaalihuollon yhteiskunnalle. Tiililän mukaan ei kannattanut haikailla näiden tehtävien perään, vaan tuli muistaa, ettei kirkko alun perin saanut tehtäväkseen opettaa barbaareja lukemaan tai uudistaa roomalaista yhteiskuntaa. Kirkko on joutunut hoitamaan niitä tehtäviä **olosuhteiden pakosta**. Mutta nyt oli Tiililän mukaan tullut aika, jolloin kirkon ei enää tarvitse hajoittaa voimiaan. **Kirkko on vapautunut omaan varsinaiseen tehtäväänsä**. Nyt sen tulisi täysinäisesti ja ihmiset hereille havahduttaen julistaa sanomattoman suurta pääasiaansa, evankeliumia`. Mutta juuri tässä tärkeimmässä tehtävässään kirkko oli Tiililän mukaan heikko" (579-580).

"Pääsyllisenä Jumalan sanan vastaiseen ohjelmaan kirkossa Tiililä piti sireniolaislundilaista suuntausta. Sillä oli hänen mukaansa tuhoava vaikutus hengelliseen

elämään. Koska tuo suuntaus oli kirkollisen lehdistön ja piispojen tuella saanut vallan kirkossa, ei Tiililä katsonut enää voivansa toimia pappina" (594).

"Tiililä koki, että hän oli joutunut suhteellisen yksin soutamaan vastavirtaan, eikä enää jaksanut jatkaa" (595).

"Tuomiokapituli teki Tiililän asiassa päätökseen elokuun 4. päivänä 1961: "Esiteltiin professori Osmo Antero Tiililän kirjelmä, koskien anomusta saada ero papin virasta 1.6.1961 lukien. Tuomiokapituli päätti anomukseen suostuen myöntää hänen eron papinvirasta 1.6.1961 lukien" (596).

"Olenhan yrittänyt keskustella ja kirjoittaa - mutta en ole voinut todeta yhtään ainoata asiaa, missä kirkon johto olisi ottanut mitään kuuleviin korviinsa. Eihän minulle näin ollen ole jäänyt muuta tietä, sillä olen toki vakavissani" (596).

Sosiaalidemokraatit mukana

"Tiililän mukaan oli syytä kiinnittää huomiota siihen, että **sosiaalidemokraatit** eivät enää vaatineet kirkon ja valtion eroa kuten aiemmin. Hän arveli muutoksen johtuvan siitä, että **he toivoivat valtaan päästessään voivansa vaikuttaa myös kirkkoon**. Vaikka kaikki muut kuin kommunistit suhtautuivat kirkkoon myönteisesti, Tiililä näki tilanteessa suuria vaaroja. Kun kirkko kuuntelee "tämän maailman ääniä" ja pyrkii toimimaan niin, ettei ole kenellekään pahennukseksi, se helposti luopuu omista perusteistaan. **Tiililä esitti uudelleen** ja entistä konkreettisemmin, että seuraavaa kirkolliskokousta valmisteltaessa alettaisiin pohtia, mitä muutoksia olisi saatavissa kirkon ja valtion suhteisiin **kirkon itsenäisyyden ja vapauden turvaamiseksi**" (598).

Rukoilevaisuudelle tunnustusta

"Tiililä pahoitteli myös lestadiolaisuuden kriisiä ja totesi että vanhoista herätysliikkeistä **enää vain rukoilevaisuudesta voi sanoa, että siellä "mennään minne meinataan"** (599).

Kirkon luopumus

"ettei hän jaksaa olla mukana tukemassa *"kirkkoa, jota johdetaan Jumalan sanan vastaisesti sellaisena kuin tämän sanan heikolla arvostelukyvylläni käsitän"* (601).

"Jos kirkko ei palvele ihmisiä Jumalan sanalla, se oli Tiililän mukaan verrattavissa kansaneläkelaitokseen, autoklubiin ja saksanseisojakerhoon" (603).

"Tiililän mukaan alkukirkon muuttuminen ulkonaiseksi valtiokirkoksi merkitsi jo 300-luvulla kirkon sisäistä heikkenemistä" (603).

Kirkon tehtävä

"Tiililän mukaan kirkko ei ollut olemassa etiikan tähden, vaan sen tähden, **"että täällä kuollaan"**. "Se on olemassa sen tähden, että Jumala saattaa jokaisen ihmisen kuoleman jälkeen tuomiolle" (604).

Kirkosta eroaminen

"**Marraskuun 9. päivänä 1962** marssi tuohtunut dogmatiikan professori Osmo Tiililä kotiseurakuntansa Helsingin Vanhankirkon seurakunnan kirkkoherranvirastoon ja ilmoitti eroavansa kirkosta. Vanhankirkon seurakunnan naisteologi Raili Vihonen, joka oli kirkkoherranvirastossa Tiililän tullessa ilmoittamaan erostaan, on kertonut, että **Tiililä löi Kirkko ja kaupunki - lehden kirkkoherra Heimer Virkkusen eteen pöytään ja jyrähti: "Tällaisesta kirkosta minä eroan."** Virkkunen sai ystävänsä rauhoittumaan ja palaamaan kotiin, mutta **jo seuraavana päivänä Tiililä tuli uudelleen ja toteutti eroaikeensa**" (605).

Eroamisen syyt

"Kirkosta eroamisen syistä Tiililä kirjoitti ensimmäisessä Kotimaa - lehdelle lähettämässään tiedotteessa näin:

*"Luettuani kirkkokansan herätyspäivien jälkeen 8.11. ilmestyneen Kirkko ja kaupunki - lehden sekä 9.11. ilmestyneen Kotimaan - kirkkomme pää-äänenkannattajat - olen murheekseni todennut kirkossamme jo kymmenen vuotta olleen halkeaman kasvaneen. **Kirkkomme ei näytä tajuavan suurta kriisiään, vaan lyö varoittajiaan.** Meillä on kaikilla taitamattomuutemme; omia suuria erehdyksiä en puolusta. **Kun minusta näyttää siltä, että jonkun on asiantilan parantamiseksi otettava ratkaiseva askel, olen tänään eronnut Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta.** Rohkenen toivoa tämän henkilökohtaisen johtopäätökseni - jota muuten olen keskustelujen kuluessa harkinnut jo toista vuotta - yhtäällä hillitsevän kirkkoon kohdistettua äärimmäistä arvostelua ja toisaalla kuitenkin samalla osoittavan, ettei herätyspäivillä esillä ollut pääasia siedä tinkimistä. Tietenkin jään kirkkomme ihanteen ystäväksi, sillä onhan se ollut minulle rakas jo lapsuudestani lähtien. Siunaan niitä hengellisiä äitejä ja isiä, jotka tämän kirkon jäseninä ovat minuakin auttaneet elämän tielle."*

Helsingissä marraskuun 10. päivänä 1962. Osmo Tiililä" (605).

"**Ilta-Sanomien** julkaisi Tiililän erouutisen ja ison kuvan näyttävästi etusivulla. Lehti oli saanut Tiililältä tällaisen tekstin:

*"Olen jo toistakymmentä vuotta ollut huolestunut kirkkomme tiestä ja yrittänyt lehdessäni Teologia ja kirkko esittää mieltäni painaneita näkökohtia. Käsitykseni mukaan kirkko itsessään hyvässä pyrkimyksessään korostaa eettisiä asioita on usein unohtanut tai ainakin syrjäyttänyt kirkon tärkeimmän, kuolemaa kohti kulkeville ihmisille julistettavan iankaikkisuussanomien ja tehnyt tämän nimenomaan johtajiensa tukemana. **Kirkosta on tulossa jonkinlainen maallisen yhteishyvän järjestö.** Tässä kaivataan mielestäni silmien avautumista, jopa suoranaista uskonpuhdistusta. Eräät kirkolliset lehdet, varsinkin Helsingin Kirkko ja kaupunki, ovat silmiinpistävästi antaneet palstansa uskonnollisesti vähä- tai ala-arvoisille teksteille ja tietoisesti johtaneet mielipiteitä valitettavaan suuntaan. Tahdon erityisesti korostaa, ettei kannanottoani tule tulkita jonkinlaiseksi ahdasmielisyydeksi. Luulisin, että julkaisemani kirja kirkon kriisistä osoittaa tämän. Valitan, että esitelmäni kirkon herätyspäivillä ovat saaneet harhauttavan sanomalehtiselostuksen. Nuo kaksi esitelmää ilmestyvät sananmukaisina kohdakkoin painosta, ja silloin jokainen voi kontrolloida, onko tuossa tilanteessa puhumani ollut sopimatonta hyökkäilyä kirkkoa vastaan. **Lopuksi vain pikku huomautus, ettei päätökseni ole äkkipikaisuudessa tehty, sillä samasta syystä erosin jo puolitoista vuotta sitten papin virasta"** (606).*

"**Kotimaahan ja Ilta-Sanomille** toimittamiensa kirjoitusten mukaan Tiililä siis erosi kirkosta saadakseen kirkon huomaamaan, millaiseen kriisiin se oli ajautunut. Ajankohtaisena syynä eropäätökseen olivat Kotimaan ja Kirkko ja kaupunki - lehden kirjoitukset, mutta **taustana oli koko kirkon kehitys viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana.** Edellä on kuvattu Tiililän kritiikkiä kirkon linjaa kohtaan Tampereen synodaalokokouksesta syksystä 1952 alkaen. Mutta mikä mainituissa kirkollisissa lehdissä loukkasi Tiililää niin voimakkaasti, että hän päätti toteuttaa eroaikeensa juuri nyt? (607).

"Marraskuun 7. päivän Kirkko ja kaupunki - lehdessä oli toinenkin kirjoitus, joka loukkasi Tiililää. Siinä käsiteltiin uskonnollista kirjallisuutta. Raili Vihosen mukaan **Tiililä oli osoittanut juuri tätä kirjoitusta sanoessaan: "Tällaisesta kirkosta minä eroan."** Kirjoituksessa todettiin, että toimitukseen tulee paljon uskonnollista kirjallisuutta, joka jää hyllyyn siksi, ettei se kiinnosta arvostelijoita, **koska ne sisältävät vain tuhansia kertoja toistettuja ajatuksia, kuluneita fraaseja ja kirkollista slangia"** (608-609).

”**Uusi Suomi** julkaisi 14.1. Tiililän kirjoituksen, jossa hän korosti, että kirkon suurin vaara on **iäisyysanomian syrjään jääminen** kaikenlaisen muun tärkeän kustannuksella. Hän sanoi, ettei väheksy kirkon pyrkimystä seurata aikaansa ja tehdä sosiaalista työtä, mutta kirkon tulisi muistaa, ”**ettei Vapahtaja tullut järjestelemään meidän naapuruussuhteitamme**” (609-610).

”Tiililän kirjeen **tärkein viesti** näyttää olleen lauseessa: ”*Nyt tänään loppuun kuluvana kolmen viikon aikana en ole saanut todeta piispojen yhtään liikahtaneen.*” Hän odotti piispoilta selkeää mielenilmausta hänen protestinsa puolesta ja kirkon uudistamiseksi siihen suuntaan, mitä hän oli esittänyt. Kun tällaista ei ollut Tiililän mukaan tapahtunut, hän jatkoi: ”*Ehkä minun on todella otettava vielä seuraava askel, johon nyt jo on kuulunut viittaus. En uhkaa, mikä minä olen sellaiseen, tehtäväni on vain varoittaa vielä viimeisen kerran, ja puhun hyvin vakavana. Jos tulevaisuudessa tullaan toteamaan kirkon repeytyneen vuonna 1963, se voidaan panna OT:n syyksi, mutta OT ei Jumalan edessä voi yksin ottaa siitä syytä.*” Viittauksen kirkon mahdolliseen repeytymiseen saattoi tulkita niin, että Tiililä pyrki vetämään kannattajiaan eroon kirkosta. Tätäkin vaihtoehtoa, jonka hän julkisuudessa kielsi, hän siis ilmeisesti piti mahdollisena” (619).

KATUMUSPILLERI - HIRSIPUUKATUMUS

”Tiililän viimeiset vetoomukset ajoittuivat laajennetun piispainkokouksen alle. **Piispat asettivat komitean pohtimaan kirkon tilaa** ja antoivat asiasta julkilausuman. Julkilausumassa korostettiin aluksi, että kirkon tehtävä on **julistaa Jumalan lakia ja evankeliumia siten, että mahdollisimman moni tekisi parannuksen** ja uskoisi. Toiseksi todettiin, että kirkossa on alusta asti ollut erilaisia käsityksiä uskon, elämän ja kirkon toiminnan kysymyksistä ja että tämä erilaisuus ei ole osoitus vain inhimillisestä rajoittuneisuudesta vaan myös evankeliumin rikkaudesta ja tehtävien erilaisuudesta. Vaikka erilaisuus nähtiin siis rikkautena, piispat totesivat myös, että aina on ollut ”**myös vaara luopua ainoalta oikealta tieltä, joka on Jeesus Kristus**”. Piispojen mukaan Suomen kirkko eli parhaillaan monipuolistuneen toiminnan aikaa. ”**Kun keskellämme on noussut ääniä, jotka voimakkaasti ovat varoittaneet kulkemastamme suunnasta, niitä on syytä kuunnella.**” Piispat toivoivat asiallista keskustelua ja toinen toisensa kunnioittamista yhteyden lujittumiseksi. Lopuksi he totesivat, että kirkon tunnustuksen mukaan ”**ei mitään tulkintaa tai jumaluusopillista ajattelutapaa saa asettaa Jumalan sanan yläpuolelle**” ja ettei evankeliumin vapaudesta saa tinkiä. Piispat asettivat myös komitean miettimään kirkon tilannetta” (619-620).